

Zygfryd Siwik

Sprawozdanie z obrony pracy doktorskiej adwokata mgra Zygmunta Ziemby

---

Palestra 13/7(139), 68-69

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie

z obrony pracy doktorskiej adwokata mgra Zygmunta Ziemy

W dniu 28 marca 1969 r. przed Radą Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego im. B. Bieruta odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Zygmunta Ziemy pt.: Oszustwo w kodeksie karnym (art. 264) i w praktyce sądowej. Posiedzeniu przewodniczył dziekan, doc. dr Jan Kosik. Promotorem pracy był prof. dr Witold Świda, kierownik Katedry Prawa Karnego Uniwersytetu Wrocławskiego, a jej recenzentami prof. dr Jerzy Sliwowski z Uniwersytetu Toruńskiego i doc. dr Olgierd Chybiński z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Praca przedstawiona przez doktoranta ujmowała zagadnienie oszustwa przede wszystkim z dwójakiego punktu widzenia, mianowicie dogmatycznego i kryminologicznego, a koncentrowała się wokół niezwykle ciekawych zagadnień, jakimi są: sprawdzenie w praktyce, jak kształtuje się realizacja ustawowych znamion przestępstwa oszustwa, oraz zbadanie sposobów działania oszustów, ich operatywności i ich osobowości (płeć, wiek, wykształcenie, stan rodzinny, stanowisko społeczno-zawodowe, poprzednia karalność itp.). Autor wychodził tu z założenia, że ustalenie powyższych danych może w pewnym stopniu pomóc w zwalczaniu tego ciągle jeszcze groźnego przestępstwa. Poza tym praca zawiera rozważania historyczne dotyczące rozwoju pojęcia oszustwa oraz uwzględnia — dla celów porównawczych — przepisy licznych kodeksów karnych różnych państw normujących przestępstwo oszustwa.

Atrakcyjność pracy podnosi fakt, że poruszona w rozprawie problematyka nie była dotychczas opracowana, zapotrzebowanie zaś na nią z punktu widzenia praktyki jest niewątpliwie bardzo duże.

Autor, charakteryzując swoją analizę kryminologiczną, podał, że oparł się z jednej strony na danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, a z drugiej strony na analizie akt spraw karnych o oszustwo, prawomocnie zakończonych wyrokami skazującymi Sądu Powiatowego i Wojewódzkiego we Wrocławiu w latach 1958—1963. W rezultacie przedmiotem analizy było 361 spraw; skazano w nich 438 sprawców, którzy dopuścili się 577 oszustw na szkodę 753 osób. Istotność wszystkich wyliczeń sprawdzona została testem chi-kwadrat.

Autor zatrzymał się dalej na analizie rodzajowego i bezpośredniego przedmiotu ochrony w art. 264 k.k., a następnie omówił zagadnienie sposobów oszukania i wykazał, że oszuści doprowadzają swoje ofiary do niekorzystnego rozporządzenia mieniem wyłącznie lub prawie wyłącznie za pomocą wprowadzenia w błąd. To wprowadzenie w błąd następuje przede wszystkim za pomocą słowa, błąd zaś przy oszukaniu dotyczy w zasadzie mienia i osoby, a tylko rzadko okoliczności towarzyszących.

Autor wypowiedział wiele interesujących wniosków związanych z osobowością oszustów i ich operatywnością. Na podstawie badań ustalił więc, że 1) średnia udziału kobiet w oszustwie we Wrocławiu jest nie tylko znacznie wyższa (24,1%) od średniej udziału kobiet w oszustwie w skali kraju (17%), ale jest też wyższa od średniej udziału kobiet w przestępczości w ogóle w badanym okresie (19,7%); 2) przeciętny wiek oszustów jest wyższy od wieku pozostałych przestępców przeciwko własności indywidualnej, a wśród oszustów wrocławskich najliczniejszą grupę stanowią

ludzie w wieku 30—34 lat; 3) oszustwo umożliwia stosunkowo łatwo i bez większego ryzyka osiągnięcie nieuczciwego zarobku w takim stopniu, że często ludzie rezygnują z wykonywania dobrego zawodu, by w sposób łatwiejszy osiągnąć wyższe korzyści; 4) oszuści płci męskiej są bardziej operatywni aniżeli kobiety, przy czym oszuści płci męskiej skuteczniej oszukują mężczyzn, a oszuści płci żeńskiej — kobiety; 5) wśród oszustów wrocławskich odsetek osób, które już poprzednio zetknęły się z wymiarem sprawiedliwości i zostały prawomocnie skazane za przestępstwa różnego rodzaju, jest wyjątkowo duży i wynosi 42,8%; 6) znaczny odsetek karanych już poprzednio za oszustwo (26,7%) świadczy o tym, że oszustwo nie jest przestępstwem przypadkowym, popełnianym przy nadarzających się okazjach, lecz jest to przestępstwo, do którego sprawca powraca.

Odrębną niejako część pracy stanowią rozważania poświęcone roli pokrzywdzonego przy oszustwie. Ustalono tu nie tylko wiek, płeć, wykształcenie i stanowisko społeczno-zawodowe pokrzywdzonych, ale także — w miarę możliwości — przyczyny, dla których ofiary te wpadały w sidła oszustwa. Jakkolwiek nie brak oszustw wpływających ze zwykłej naiwności ludzkiej, to jednak najwięcej osób zostało oszukanych przy okazji wypłacania oszustomu zaliczek na poczet przyszłych transakcji. Natomiast oszukani to ludzie przeważnie w wieku średnim (25—35 i 35—49). Najmniej jest oszukanych wśród ludzi młodych, co świadczy, że oszuści poszukują swoich ofiar wśród ludzi dysponujących już pieniędzmi. Najbardziej zaś podatnymi na oszustwa są ludzie o niskim wykształceniu, którzy jednak z racji stanowiska społeczno-zawodowego dysponują większymi od przeciętnych zasobami pieniężnymi.

Praca przedstawia w końcu różne próby rozwiązania konstrukcji art. 264 k.k. na tle dotychczasowych projektów karnych PRL.

Po omówieniu przez mgra Zygmunta Ziembę najistotniejszych problemów zawartych w pracy, głos zabrali recenzenci, przedstawiając Radzie Wydziału swoje opinie o pracy.

Prof. dr Jerzy Słiwowski stwierdził, że recenzowana rozprawa jest owocem rzetelnego trudu i nacechowana jest chęcią wszechstronnego opracowania i potraktowania problemu. Dowodzi ona pełnej orientacji autora w zakresie dogmatycznej analizy prawa karnego, skorelowania tematyki z życiem prawnym regionu oraz chęci pogłębienia wiadomości i znajomości problematyki stojącej na pograniczu prawa karnego i kryminologii.

Doc. dr Olgierd Chybiński podkreślił, że rozprawa wykazuje wnikliwość autora w przeprowadzeniu analizy dogmatycznej i kryminologicznej przepisu o oszustwie oraz jego zdolność operowania prawidłową metodą wykładni. Zawiera ona elementy twórcze i oryginalne. Daje analizę zagadnienia o dużej doniosłości teoretycznej i praktycznej. Doktorant wykazał w pracy samodzielność myśli, wiele krytycyzmu i zdrowego rozsądku w kształtowaniu poglądów oraz dobrą znajomość teorii i praktyki w zakresie interesującej go problematyki.

Obaj recenzenci, powołując się na treść swoich pisemnych recenzji, poruszyli również niektóre z uwag zawartych w tych recenzjach. Opinie obu recenzentów były zakończone wnioskami o uznanie pracy za odpowiadającą wymaganiom stawianym pracom doktorskim.

Na podstawie obronionej rozprawy doktorskiej i pomyślnie złożonych egzaminów doktorskich, Rada Wydziału Uniwersytetu Wrocławskiego postanowiła jednogłośnie nadać adwokatowi mgrowi Zygmuntowi Ziembie stopień doktora nauk prawnych.

Zygfryd Siwik